

KERK in DEN HAAG

MAANDBLAD VOOR SPIRITUALITEIT, CULTUUR EN SAMENLEVING SEPTEMBER 2011 ■ WWW.KERKINDENHAAG.NL

PAGINA 3

Bep Verhaar blijft voor vrede vechten

PAGINA 5

Marcuskerk zoekt contact met dertigers

PAGINA 8

Koert van der Velde over 'flirten met God'

EN VERDER Meer Hagenaars zonder inkomen ■ Nederig zijn is mooie opdracht ■ Ex-gevangenen krijgen groene kaart ■ Ondankbare Nederlanders

Acties Meermanno voor meer inkomsten

Kerk in Den Haag adopteert oudste Haagse boek

Getijdenboek van Robert Schwarz.

NIEUWS Museum Meermanno heeft extra geld nodig om open te kunnen blijven. Het museum financieel steunen kan door een boek te adopteren. Het oudste Haagse boek en een getijdenboek van Robert Schwarz zijn al vergeven: geadopteerd door KDH.

BEHALVE KINDEREN KUN JE TEGENwoordig van alles adopteren: jonge geleidehonden, appelbomen, biologische kippen of zelfs een compleet bijenvolk. Sinds kort is het ook mogelijk een boek te adopteren. Dat kan via 's werelds oudste boekenmuseum: Museum Meermanno, 'Huis van het boek'. Het museum bevindt zich op de Prinsessegracht, in het woonhuis van boekverzamelaar baron van Westreenen van Tielland (1783-1848). Toen de baron

stierf, werd van zijn collectie een museum gemaakt. Inmiddels is de verzameling flink uitgebreid. Alleen al het negentiende-eeuwse interieur is een bezoekje meer dan waard. Verder biedt het museum een mooi overzicht van de westerse boekgeschiedenis. De kans bestaat echter dat de collectie ontoegankelijk wordt voor publiek, omdat de regering-Rutte wil korten op de financiële steun. Het museum moet – net als alle andere musea – zelf meer inkomsten genereren. Lukt dat niet, dan blijft de collectie wel in tact, maar verdwijnt de museumfunctie.

En dus zijn er allerlei acties op touw gezet: een benefietveiling en het adoptie-idee 'boek zoekt vrouw' (en man en bedrijf). Omdat *Kerk in Den Haag* geworteld is in een 'godsdienst van het boek' leek het de redactie aardig om ook een boek te adopteren.

Die wandelinghe der bloemen, met onderaan plaats, jaar en datum van uitgave.

Het werden er twee: een modern getijdenboek en het eerste in Den Haag gedrukte boek, *Die wandelinghe der bloemen*. Dit oudste Haagse werkje stamt uit 1518. De drukker was Hugo Janszoon van Woerden, die onder meer in Amsterdam,

Lees verder op pagina 2

Tom Mikkers krijgt Spaanprijs

'Controverse? Prima, een beetje onregelging is oké'

INTERVIEW 'U vraagt, wij draaien.' Een slagzin waar de kerk volgens Tom Mikkers ten onrechte beducht voor is. Mikkers verzint gekke projecten die in goede aarde vallen en krijgt daarvoor de Spaanprijs.

FOTO ROGIER CHANG

'De traditie vernieuwen, dat is de urgentie van deze tijd.'

IN OKTOBER ONTVANGT HAGENAAR Tom Mikkers, algemeen secretaris van de Remonstrantse Broederschap, de J.B.Th. Spaanprijs, een prijs voor christelijke communicatie. Die wordt tweejaarlijks toegekend aan iemand die op opmerkelijke wijze een bijdrage aan het geestelijke of kerkelijke leven in Nederland heeft geleverd. Mikkers krijgt de prijs omdat hij 'met de beste publicitaire en artistieke middelen van het moment' de bijbelse en kerkelijke tradities aan een nieuwe generatie

doorgeeft. Sinds dit in mei bekend gemaakt werd, vond 'zijn' Nacht van de Theologie plaats en werkt hij alweer hard aan nieuwe projecten. Mikkers grijnst: 'Het is een oeuverprijs.' Waarmee hij bedoelt dat de projecten waarvoor hij de prijs krijgt voor hemzelf 'vanzelfsprekend zijn'. Om er een paar te noemen: de glossy *Arminius*, in 2010 uitgegeven ter gelegenheid van vier eeuwen

remonstranten; de bundel *Licht*, met honderd liedteksten van Coot van Doesburgh op traditionele (kerk)melodieën, en een cd waarop Karin Bloemen er vijftien zingt; boeken als *Catechismus van de compassie* en *God aan* (met dagelijks sms-berichtl).

Sprookjesworst

Mikkers: 'Ik wil steeds een brug slaan tussen de rijke religieuze traditie en mensen die de taal van die traditie niet

'Wat de kerk in de aanbidding heeft, is lucht'

meer spreken. Zij verstaan daardoor het aanbod van de kerk niet meer. De kerken blijven te veel in "aanbod-denken" steken. "Het is oud en van een prachtige kwaliteit." Maar als de mensen het niet lusten...'

Hij kreeg het 'vraag-denken' van thuis mee. Voor het familiebedrijf-in-veleswaren was zijn vader altijd bezig met productontwikkeling. Hij bedacht bijvoorbeeld de bekende 'boterhamworst met een gezichtje' en noemde het sprookjesworst.

Mikkers: 'Wat de kerk in de aanbidding heeft, is lucht, ik bedoel: het is niet tast-

Lees verder op pagina 2

Auteur 'Ik, Driss' over zijn werk

De Marokkaans-Nederlandse schrijver Asis Aynan beschreef twee jaar geleden in een humoristische serie artikelen in *NRC Handelsblad* onder pseudoniem zijn inburgering in Nederland. De stukjes zijn nu gebundeld. Over zijn boek, *Ik, Driss*, komt Asis

Aynan vertellen op een literaire middag in de Christus Triumfatorkerk.

ZATERDAG 24 SEPTEMBER, 16 UUR. CHRISTUS TRIUMFATORKERK. VOORBESPREKING VOOR GEÏNTERESSEERDEN: MAANDAG 12 SEPTEMBER, OM 10 EN OM 20 UUR.

Kerk in Den Haag actief op Twitter

Wie op de hoogte wil blijven van Haags nieuws op het gebied van kerk, spiritualiteit, cultuur en samenleving, kan voortaan *Kerk in Den Haag* volgen via Twitter. Naam: @KerkDenHaag. Nieuwtjes die uitgebreid op de site *kerkinderdenhaag.nl* staan, worden voortaan in tweets aangekondigd.

Omgekeerd volgt KDH twitteraars die interessant nieuws te melden hebben. Verder is de website van KDH uitgebreid. Op artikelen die uitnodigen tot commentaar en tegenspraak, kan direct gereageerd worden. Alle artikelen kunnen worden gedeeld via sociale media als Facebook.

FOTO ROB VAN ESSEN

Volharding, broederschap, hoop

De zomer is voorbij. Rob van Essen, predikant in het Laakkwartier, bezocht in zijn vakantie de stranden in Normandië waar in de Tweede Wereldoorlog geallieerde soldaten dapper stand hielden tegen de barbarij die Europa had overspoeld. Een groot kunstwerk van Anilore Banon, dat hij op het strand aantroef, verbeeldt een aantal bewonderenswaardige eigenschappen: volharding, broederschap, hoop. Die hebben we nog steeds hard nodig, aldus Rob van Essen, gezien het geweld en de ellende waar grote delen van de wereld nog steeds onder zuchten.

Pag. 3. Indruk: Vrij(en) op het strand.

advertentie

Reinoud Schoemaker,
LETSELSCHADE ADVOCaat
Uw letsel mijn zorg
070 - 40 43 34 6
ADVOCaat@REINOUDESCHOEMAKER.NL
WWW.REINOUDESCHOEMAKER.NL

'Godvruchtige overdenkingen'

Vervolg van pagina 1

Leiden en Delft gewoond heeft, en in 1517 en 1518 in Den Haag.

Baron van Westreenen van Tiellandt heeft dit boekje zelf aangeschaft en er in 1828 een artikel over geschreven in de *Algemeene konst- en letter-bode*. Onder meer vermeldt hij dat het een uiterst zeldzaam werk is en dat het 'godvruchtige overdenkingen, meestal over het leven, lijden, sterven en de verheerlijking van onzen Heiland' behelst. Door er een artikel aan te wijden meende hij zijn landgenoten, maar 'vooral mijnen

stadgenooten geen ondienst te zullen doen'.

Het tweede door *Kerk in Den Haag* geadopteerde werk is een getijdenboek (gebedenboek) dat door de Duitse kunstenaar Robert Schwarz (geboren 1951) is gemaakt. Hij drukte de oude tekst van een middeleeuws getijdenboek nog een keer en schilderde, tekende en plakte daaroverheen. In 2002 waren dit boek en andere werken van Schwarz onderdeel van een tentoonstelling in Museum Meermanno.

Schwarz combineert oud en modern en

levert daarmee een 'diepgaande bijdrage aan een intensere verkenning van het religieuze', zoals in de catalogus staat. Juist die combinatie van historie en voortgaande ontwikkeling spreekt *Kerk in Den Haag* aan; gaan die immers in de kerk en in religies niet ook hand in hand?

We voelen ons de trotse ouders van twee mooie boeken

Een boek adopteren kan vanaf vijftig euro. Hoe meer de pleegouders ervoor over hebben (duizend, vijfduizend euro), hoe meer ze ervoor terugkrijgen: een certificaat, een prent, een bijeenkomst waarop je het boek kunt bekijken of een bedrijfsuitje.

De redactie van KDH was wel een beetje teleurgesteld toen bleek dat de adoptie geen exclusief karakter heeft: meer mensen of bedrijven kunnen eenzelfde boek adopteren. Het gevoel dat dat ene boek een beetje 'van jou' is, ontbreekt daarvoor.

Maar door wat minder bekende boeken te kiezen, hebben we toch het idee dat we ons de trotse ouders mogen noemen van twee bijzondere werken.

MARGOT C. BERENDS

Pand (inzet) en zaal in Museum Meermanno.

Boeken voor boeken

Op de vraag of het Meermanno misschien ook inkomsten kan genereren door iets uit de collectie te verkopen, antwoordt het museum bijna verontwaardigd.

'Wij hebben de taak om de collectie te beheren en toegankelijk te maken, en dus gaan we geen boeken weg doen', zegt Aafke Boerma van de afdeling pr. Eén dag daarna veroorzaakt het nieuws dat het Wereldmuseum in Rotterdam een deel van haar Afrika-collectie wil verkopen om daarmee de exploitatie te verstevigen, oproer in museumland. Het idee leeft dus wel degelijk. Museum Meermanno heeft naast 'Boek

zoekt vrouw' nog een andere actie: 'Boeken voor boeken'. Het Haarlemse veilinghuis Bubb Kuyper organiseert een benefietveiling waarvan de opbrengst voor Meermanno is. Boekverzamelaars wordt gevraagd een mooi werk uit hun boekenkast beschikbaar te stellen om te laten veilen. Ook auteurs, illustratoren en bibliofiele boekdrukkers zijn uitgenodigd om gesigende of bijzondere uitgaven te schenken. De boeken of prenten moeten € 250,- of meer waard zijn.

INFO OVER BEIDE ACTIES:
WWW.MEERMANNONL.NL

ILLUSTRATIE WILLEKE BROUWER

Kerken blijven steken in 'aanbod-denken'

Vervolg van pagina 1

baar, het zijn woorden. Maar het is zeker zo belangrijk dat het "aankomt". Kerken zijn beducht voor de slagzin: "U vraagt, wij draaien." Voor mij is de vraag juist leidend. Die helpt om mensen erbij te betrekken en geïnteresseerd te krijgen. Dat is de opdracht voor iedere generatie die in de kerk werkt: met de kennis van nu teruggrijpen op het verhaal van toen. Jezus is een boeiende figuur, iemand die vooral probeerde te luisteren. "Waar hangen de mensen uit en hoe kunnen we

ze bereiken?" werd ook dé vraag in de tijd van het vroege christendom. Helaas kreeg "de boodschap op een vriendelijke manier over het voetlicht brengen" steeds minder prioriteit.

De traditie vernieuwen noemt Mikkers 'de urgentie van deze tijd'. En hij wil dat doen met middelen van nu, onder meer met nieuwe media.

Buiten de lijntjes

Graag laat Mikkers anderen delen in de eer van de Spaanprijs. De collega's van het landelijk bureau van de Remonstrantse Broederschap, collega-predikanten, partners bij uitgeverijen en media, vele vrijwilligers 'en het bestuur van de broederschap. Als men daar zou zeg-

gen: "Dit is het kader, en graag binnen de lijntjes kleuren," dan zou er niets van geworden zijn. We zijn een kleine kerk, een slagvaardige organisatie. Daar zet je

'De kern is dat je het soms zelf ook niet weet'

makkelijker iets in gang, kun je makkelijker corrigeren ook, onderweg. Ideeën kunnen in kleine kring rijpen. En dankzij een grote kring van mensen die het leuk vinden om met ons ideeën uit te

werken, krijgen we samen dingen voor elkaar.'

Voor controversie is Mikkers niet bang, hij vindt dat de oecumene de kerk ook tam gemaakt heeft. 'Verschillen wegpoetsen, dat houdt het publiek weg bij de kern: dat je het zelf soms ook niet weet. Dat vraagt juist om discussie.' Daarom organiseerde hij (weer met anderen) de Nacht van de Theologie, waar onder meer een Theologie Podiumprijs werd uitgereikt aan wie op een aantrekkelijke manier de theologie onder de aandacht brengt.

Winnaar was 'cultuurtheoloog' Frank Bosman. 'Ja, er moest op de genomineerden gestemd worden. Dat gaf vooraf enkele gefronste wenkbrauwen. Prima, een beetje ontregeling is oké.'

NELLEKE DE JONG -
VAN DEN BERG

Michelingids met pro-homo-kerken

Ook in oktober verschijnt het boekje waaraan Tom Mikkers momenteel werkt: *Coming Out Churches*.

Mikkers: 'In het jaar dat de remonstranten vieren dat bij hen de levensverbintenis van hetero- en homoparen 25 jaar geleden werd gelijkgesteld, het homohuwelijk 10 jaar bestaat, in de maand dat de Tweede Kamer spreekt over de weigerambtenaar, en een paar dagen voor Coming Out Day - precies dan wordt een positief boekje gepresenteerd met daarin onder veel meer een overzicht van kerken waar homoseksuelen kunnen trouwen. Een soort Michelingids.'

Jan Spaan, oprichter Hervormd Nederland

De Spaanprijs is genoemd naar de journalist en verzetsstrijder Jan B. Th. Spaan (1900-1969), die met zijn partner Lenie Schenk in 1936 het weekblad *Hervormd Nederland* oprichtte, een vernieuwend kerkelijk tijdschrift.

Spaan was journalist bij dagblad *De Telegraaf*, wat hij bleef tot het einde van de Tweede Wereldoorlog. Hij vervulde daar een dubbelrol: naast zijn gewone werk bij deze krant, die zich gedurende de oorlog ontwikkelde tot pro-Duits medium, onderhield hij met enkele collega's verbindingen met de Nederlandse regering in Londen voor de uitwisseling van berichten van en naar verzetsgroepen.

Na zijn dood heeft de schrijfster Lenie Schenk, bekend van een biografie van koningin Juliana, uit Spaans vermogen een stichting opgericht, die sinds de jaren zeventig een mediaprijs, bestaande uit een geldprijs van 2.500 euro, uitreikt voor vernieuwende christelijke communicatie.

Voorzitter Voedselbank neemt afscheid

Dick Vos: 'Helaas moesten we groeien'

INTERVIEW Dick Vos nam deze zomer afscheid als voorzitter van de Voedselbank Haaglanden. Onder zijn leiding groeide de Voedselbank enorm. Acht jaar geleden begonnen met 80 pakketten in de week, verstrekt de Voedselbank nu wekelijks ongeveer 2.300 pakketten.

Waarom was deze functie u op het lijf geschreven?

"Wat mij aantrok in de Voedselbank is dat het een concreet project is met een doelstelling die me aanspreekt: het voorkomen van verspilling, door overtollige producten ten goede te laten komen aan mensen die ze goed kunnen gebruiken. Bovendien beschikte ik over de logistieke en organisatorische kennis om dat op te zetten."

Wat was de gekste maatregel die u nam om de

Haagse Voedselbank te laten groeien?

"Ik heb er juist alles aan gedaan om de Voedselbank niet te laten groeien! Maar we werden helaas gedwongen, omdat er steeds meer mensen een beroep op ons deden. Dan moet je als Voedselbank wel zorgen dat je meer aanbod krijgt. Het meest voor de hand liggend is dan dat je een beroep doet op grote producenten en distributeurs om producten ter beschikking te stellen. Maar je moet ook inventief zijn, omdat alles goedkoop moet gebeuren. Zo zijn we voor huisvesting be-

wust op zoek gegaan naar leegstaande panden."

Wat was het schrijnendste geval dat u ter ore is gekomen?

"We zijn eens gebeld door een ziekenhuis met een vraag over een patiënt die, voordat hij werd opgenomen, een familielid had gevraagd om voor zijn huis en financiën te zorgen. Bij terugkomst bleek zijn

'Hij had alleen nog droge beschuiten in huis'

huis leeg en zijn bankrekening geplunderd. In de kast lagen alleen nog maar droge beschuiten."

Wat was de meest hartverwarmende reactie die u van een klant hebt gehoord?

"We krijgen af en toe mailtjes van mensen die ons bedanken dat we hen door een moeilijke periode heen hebben geholpen. Ze schrijven vaak ook dat als ze ooit in een betere situatie zitten, ze graag iets willen terugdoen."

Welk product komt eigenlijk nooit in de pakketten voor, maar zou u er graag in zien?

"Wat ik graag in de voedselpakketten zou zien, zijn lang houdbare producten. Het meeste dat we aanbieden is beperkt houdbaar. Dingen als pasta of rijst worden zelden of nooit aangeboden, terwijl die wel waardevol zijn. Maar we zijn natuurlijk blij met alles wat we aangeboden krijgen."

PETRA PRONK

advertenties

JOHAN WASSENAAR
VOETBEDDEN OP-MAAT EN SCHOENEN

Prins Hendrikstraat 132 2518 HX Den Haag 070 363 75 19
info@johanwassenaar.nl www.johanwassenaar.nl

@ ARMAND IT SERVICES

Armand IT Services 06 33 87 70 30
Onyxhorst 47 info@armand-it-services.nl
2592 HC Den Haag www.armand-it-services.nl

GRATIS KENNISMAKINGS ACTIE

Wij komen geheel kosteloos bij u langs om een gratis check-up op uw systeem te verrichten.

Gegarandeerd kosteloos in de regio Den Haag.

24 uur service
Reparatie
Hulp op locatie
WiFi
Advies
Installatie

Onderhoud
Automatisering
Bekabeling
Begeleiding
Cursussen
Netwerk Beheer

Bep Verhaar na veertig jaar vredeswerk: 'Een goede aarde lukt misschien wel nooit'

INTERVIEW Van anti-kernwapendemonstratie tot preekstoel: Bep Verhaar zet overal het thema 'vrede' op de Haagse agenda. In september heeft ze het druk met de Vredesweek. Bovendien is zij een van de twee kersverse ambassadeurs die gaan werken voor het nieuwe Ministerie van Vrede.

ZE STOND AAN DE WIEG VAN HET Haags Interkerkelijk Vredeswerk, een samenwerkingsverband van de protestantse, de doopsgezinde en de rooms-katholieke kerk te Den Haag. Ruim veertig jaar na dato is secretaris Bep Verhaar nog altijd even actief en bevlogen.

Thema: 'Veilig bestaan'

De Vredesweek is dit jaar van 17 t/m 25 september. Onder het thema: 'Elk mens een veilig bestaan' biedt het Haagse programma oecumenische en Taizé-vieringen, een Vredesfeest met ontmoeting tussen culturen, film- en debatavonden en een Vredesmusical door kinderen in Voorburg (zie verder: pagina 7).

Meer informatie en de Vredeskrant zijn te verkrijgen bij IKV Pax Christi Utrecht, (030) 233 33 46.

Een kennis die in de Kloosterkerk actief was voor de jaarlijkse Vredesweek, maakte haar enthousiast om mee te doen. 'Ten tijde van de campagne van het IKV om kernwapens te wereld uit te krijgen, rezen overal actiegroepen uit de grond. Ik zei toen: we moeten dat combineren. Zo ontstond in 1968 het Haags Interkerkelijk Vredeswerk.'

De grote vredesdemonstratie in Den

'De Haagse Vredesdemonstratie was een groot festijn'

Haag in 1983 staat Verhaar bij als een hoogtepunt en een enorm festijn. 'Er waren zoveel mensen en zoveel activiteiten. Dat heeft de ontwapeningsprocedure echt een belangrijke zet gegeven.' Toen de kernwapens uit de actualiteit

verdwenen, verdwenen ook de acties. 'Het is aan het conciliair proces [een wereldwijde kerkelijke oproep voor gerechtigheid, vrede en heelheid van de schepping, eind jaren tachtig, red.] te danken dat de kerken vrede en gerechtigheid op de kaart bleven zetten. Eerder stonden zij sceptisch tegenover de protesten. Tegenwoordig zijn ze soepeler. Bovendien

Bep Verhaar: 'Ik ga gewoon door.'

omvat het vredeswerk nu inhoudelijk veel meer. Het thema van de Vredesweek is dit jaar "Elk mens een veilig bestaan". Dat gaat over de toestand in Syrië en overal ter wereld.'

De rooms-katholieke Haagse roemt vooral de onderlinge samenwerking bij het vredeswerk. 'De ene kerk trekt meer jongeren dan de andere, maar we zijn goed op elkaar ingesteld.' De kerken zijn bovendien hard nodig. 'Tijdens de Vredesweek zijn er gezinsvieringen in verschillende kerken. Een predikant of priester bereikt daar meer mensen dan een spreker op een debatavond.'

Optimistisch

Bep Verhaar is opgeleid tot leidingge-

Tijdens de vredesdemonstratie in 1983 sprak prinses Irene bij de manifestatie in het Zuiderpark.

vende van kindertehuizen. Tegenwoordig is het vredeswerk voor haar bijna een full-time baan. Wat houdt haar gemotiveerd? 'Het geloof in gerechtigheid en vrede. De overtuiging dat het goed moet worden op aarde. Dat lukt niet altijd. Misschien wel nooit', voegt ze er schuchter aan toe.

Maar ondanks tegenslagen blijft ze optimistisch. 'Ik ga rustig verder.' Op het programma staat nu eerst de komende Vredesweek. 'Een vorm vinden om te werken aan vrede, daar gaat het om.'

MAARTEN DAS

Ministerie van Vrede

Tijdens de Vredesweek bestaat er een nieuw, tijdelijk ministerie: het Ministerie voor Vrede, met een echte Minister van Vrede. In de grote steden zetten ambassadeurs van vrede zich in als aanjagers van de Vredesweek. In Den Haag fungeert Bep Verhaar samen met ds. Gerrit de Groot als ambassadeur.

Open Monumentendag Scheveningse geschiedenis in Oude Kerk

AGENDA In het weekend van 10 en 11 september is het Open Monumentendag. Het landelijk thema voor dit jaar is 'Nieuw gebruik – oud gebouw'.

TAL VAN HAAGSE KERKEN ZIJN open, waaronder ook de Oude Kerk van Scheveningen. Op zaterdag heeft Evert de Niet – verzamelaar van alles wat met Scheveningse geschiedenis te maken heeft – er een expositie. Te zien zijn foto's (onder meer schoolfoto's en Scheveningse familiefoto's), ansichten, negatieven, dia's, kranten en tijdschriften met betrekking tot visserij, visserijsschepen, haven en straatgezichten en klederdrachten.

Daarnaast is er materiaal over het kerkelijk leven en het verenigingsleven in Scheveningen. Bijzonder zijn de foto's en documenten over de aan- en ingrijpende evacuatie van Scheveningers tijdens de Tweede Wereldoorlog.

's Middags speelt organist Bert den Hertog bekende werken en treedt Oratorium Vereniging Scheveningen op.

ZATERDAG 10 SEPTEMBER
10 – 16.30 UUR. KEIZERSTRAAT 8.

De Oude Kerk van Scheveningen.

Diaconie over hulpvragers: 'Steeds meer mensen hebben geen enkel inkomen'

NIUWS De Commissie Bijstandszaken van de Haagse protestantse diaconie signaleert dat de helft van de personen die een verzoek om bijstand indienen, helemaal geen inkomsten heeft.

De Commissie Bijstandszaken van de Diaconie van de Protestantse Gemeente te 's-Gravenhage (PGG) behandelt verzoeken om incidentele financiële bijstand. Deze verzoeken bereiken de Commissie via diverse Haagse instanties zoals Vluchtelingenhulp, de Kesslerstichting of Parnassia. Hun medewerkers signaleren mensen die in zodanige financiële nood verkeren dat hun maatschappelijke bestaan ernstig wordt bedreigd.

Dure verblijfsvergunning

In 2010 ging het in meer dan de helft van de gevallen om personen zonder enig inkomen. Dit aantal is in afgelopen jaren sterk toegenomen. Mensen geraken in zo'n situatie omdat een aangevraagde uitkering nog niet is toegekend of omdat zij geen vast woonadres hebben. Veel aanvragen worden ook gedaan om de kosten van de leges van een verblijfsver-

gunning te vergoeden. Deze kosten bedragen vaak honderden euro's en zijn niet op te brengen door mensen die jarenlang in een juridische procedure verkeren en ondertussen niet mogen werken. Andere aanvragen gaan weer over schulden die zich ophopen door de vele problemen waarin deze mensen verkeren. De commissie is hiermee in Den Haag steeds meer een hulpinstantie geworden voor mensen die nergens anders terecht kunnen.

De commissie kent eenmalig bedragen toe, variërend van € 250 tot maximaal € 1.250. Het gaat meestal om mensen tussen de 25 en 45 jaar, onder wie vooral alleenstaande vrouwen met kinderen en alleenstaande mannen. In 2010 ontving de Commissie 70 aanvragen waarvan 55 werden toegewezen met een gemiddeld bedrag van € 606. In dat gemiddelde is de afgelopen jaren geen noemenswaardige verandering opgetreden. Het aantal aanvragen per jaar schommelt sinds 2003 tussen de 45 en 80.

JENNEKE VAN VEELLEN,
COMMISSIE BIJSTANDSZAKEN
DIACONIE PGG

IN - D R U K VRIJ(EN) OP HET STRAND

Omaha-beach – de codenaam voor een strand in Normandië – bij het dorpje Vierville. Over een lengte van tien kilometer landden hier in 1944 zestigduizend Amerikaanse soldaten, die daarmee een bruggehoofd van hoop sloegen in het bezette Europa. Een smal strand dat bij vloed grotendeels onder loopt. Er was geen ruimte om je te verbergen voor het moordende vuur uit de bunkers op de kust. Er staan sobere gedenktekens en op het strand een groep sculpturen, 'de dapperen', van Anilore Bannon. Vleugels van hoop, vleugels van broederschap met daartussen metalen staven die volharding uitbeelden. Ze bepalen de toeschouwer bij degenen die dapper stand hielden tegen de barbaarij. Bij Saint Laurent loop ik langs de eindeloze rijen kruisen op het American Cemetery, zo'n tiendu-

zend, en lees de namen. Er waren veel jongens tussen uit Europese gezinnen, wier voorouders hun geluk overzee zochten. Ik noem de Italiaanse, Ierse en Duitse namen zachtjes voor mij uit. Hun (klein)zonen keerden terug en velen kwamen niet verder dan het strand.

Maar in die daad van uiterste solidariteit met de bewoners van een geterroriseerd werelddeel werd de ketting van slavernij en wanhoop doorbroken. Overall in Europa hielden mensen op kaartjes bij hoe ver de bevrijding was gevorderd. En voor iedere kilometer vrijheid betaalden mensen met hun leven.

De pioniers van de Europese gemeenschap waren zich bewust welke prijs er voor de vrijheid betaald was. En als in 1989 de Muur valt, trekt ook in Oost-Europa de mist van onderdrukking en terreur op.

Ook komt er een eind aan de wederzijdse gijzeling met atoomwapens door de grootmachten. De contouren van een nieuw Europa tekenen zich af. Geen landjepik meer, pakken wat je pakken kan en discrimineren wie anders is. Er komt Europese rechtsspraak en 'Den Haag' is een gevreesd woord voor militairen en politici die de mensenrechten grof schonden.

Ik loop langs het strand bij Vierville en de regen doorwekt mij tot op het hemd. In een 'salle de fête' mogen we even schuilen. Alles wordt er in gereedheid gebracht voor een bruiloft. Vijftig meter verderop stierven ze, de mannen die een vrouw, een verloofde achterlieten. De barbaarij moest gestopt. De zeilen van hoop en broederschap voor een oud continent op datzelfde strand. Zij stierven voor een Europa waar nu velen over schamperen.

'Het kost ons geld, ze bemoeien zich met ons.' Ja, er zijn in dit Europa goddank wetten die vreemdelingen en asielzoekers beschermen, kerken die in vrijheid mogen verkondigen dat er bij God geen aanzien des persoons is. En als een verdoolde geest jonge mensen afknalt, vervult het ons met afgrijzen.

De klok mag geen zestig jaar terug gezet worden! We moeten de rechtsstaat koesteren, zodat jongeren op stranden van Noorwegen tot Normandië veilig kunnen vieren en vrijen. Duidelijk moet ook zijn dat vrijheid niet betekent 'pakken wat je pakken kan', ook niet als je het geld er voor hebt. Anderen de prijs voor jouw vrijheid laten betalen, vernielt de zeilen van hoop en broederschap.

ROB VAN ESSEN

Stichting Exodus helpt voormalige criminelen Naar het Beloofde Land, maar eerst door de woestijn

INTERVIEW Ex-gevangenen met persoonlijke aandacht en strenge regels begeleiden naar terugkeer in de maatschappij. Dertig jaar geleden begon Jan Eerbeek ermee in een Haagse kelder. Inmiddels is Exodus een succesvolle, landelijke stichting.

OM METEEN MAAR MET DE DEUR in huis te vallen: ja, Stichting Exodus is succesvol. Uit onderzoek van de Leidse criminoloog Martin Moerings in 2006 en in 2010 blijkt dat ex-gedetineerden die het Exodusprogramma volgen aanzienlijk minder vaak terugvallen in crimineel gedrag dan andere ex-gedetineerden. 'Het heeft zin om te hopen, om te geloven in mensen', stelt Jan Eerbeek (63). Hij is hoofdpredikant bij het Ministerie van Veiligheid en Justitie, voorzitter van de vereniging Samenwerkingsverband Exodus

Tien gele kaarten is 'einde oefening'

Nederland en oprichter van het project in Den Haag, dertig jaar geleden.

Dat was in de kelder van een flat in Moerwijk, in een voormalig jeugdthunk dat de kerk ter beschikking stelde. Eerbeek werkt sinds 1979 voor het justitiepastoraat en kwam al snel met jeugdige gevangenen in aanraking. Al op jonge leeftijd zaten zulke jongens in een jeugdgevangenis en niet lang daarna kwam Eerbeek ze weer tegen in 'De Bunker' in Scheveningen, de zwaarste gevangenis van het land.

'Gevangenis in, gevangenis uit.' Een schijnbaar hopeloze toestand, waar de idealistische jonge predikant zich niet mee wenste te verzoenen. 'Ik heb

Jan Eerbeek met een van de engeltjes, die hij gebruikt om Exodus-deelnemers een hart onder de riem te steken.

nooit geloofd dat dat een levensbestemming is.' Nee, Eerbeek wilde 'de wereld vernieuwen naar het ideaal van het Koninkrijk van God'. 'Jonge mensen hunkerden naar een wereld van vrede en gerechtigheid', vat hij de tijdgeest van die jaren samen.

Dertig jaar later wonen achttien deelnemers op kamers in een pand aan het Frankenslag waar ze een intensief trainingsprogramma volgen, met als doel herintegratie in de maatschappij. 'Een ommekeer brengen in de hele criminele spiraal waar die mensen in zitten', noemt Eerbeek het.

Groene kaarten

Dat gebeurt in een strakke structuur, van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat. Afspraken zijn er om je aan te houden. Twee keer per week controle op drugs en alcohol. Als je verslaafd bent, kom je er sowieso niet in. Een systeem van gele kaarten, zodat de bewoners direct weten waar ze aan toe zijn als ze

een uitje met de eigen begeleider. En - vrijwillige - activiteiten buiten de deur: in groepen naar buiten in een 'overleefsituatie', waarin je elkaar echt leert kennen. Het programma is 'echt heel zwaar', benadrukt Eerbeek. 'De hele dag werken aan jezelf.'

Geen kist appels

Het succes van Exodus steunt op 'de vier sleutels': begeleiding bij wonen, werk, en het opbouwen van relaties en zingeving: 'Je leven betekenis geven.' Dat is hard nodig voor mensen met een achtergrond waarin agressie, een gebrek aan sociale vaardigheden, schulden, verslavingen, een verstoord dag-nachtritme, verkeerde contacten en stigmatisering een belangrijke rol opeisen.

Vandaar dat de naam Exodus ook zo toepasselijk is, aldus Eerbeek. 'Uit het angstland naar het Beloofde Land, maar eerst door de woestijn.' Maar ja, het gaat ook niet om mensen die 'ergens een kist appels hebben meegenomen'.

De elf Exodushuizen in Nederland drijven op ruim tweehonderd betaalde krachten. Ook zijn er meer dan achttienhonderd vrijwilligers, die gevangenen bezoeken in kerkdiensten en gespreksgroepen of 'maatjes' worden met voormalige gevangenen. Ver-

'Voor ieder mens is er perspectief'

binding met dit achterland van de kerken en de bezieling om voor deze doelgroep te werken, zijn voor Eerbeek essentieel.

Dat laatste uit zich in het kleine goudkleurige engeltje, dat gevangenen en ex-gevangenen van Jan Eerbeek krijgen. 'Die engel zegt: voor ieder mens is er perspectief.'

MATTHIJS TERMEER

EEN KIJKJE NEMEN IN EXODUS DEN HAAG? OPEN DAG, 1 OKTOBER. AANMELDEN: EXODUS.NL/DENHAAG. EXODUS DEN HAAG FINANCIËEL STEUNEN KAN OP REKENING 1989910.

advertenties

exodus
biedt perspectief

Exodus biedt al 30 jaar perspectief aan mensen die na detentie een nieuwe toekomst willen opbouwen zonder criminaliteit. Helpt u ons perspectief bieden? Dat kan met een gift op rekening 1989910 of kijk op www.exodus.nl/denhaaghelpmee

Maison Kelder
Weissenbruchstraat 1 K - Den Haag
Arabislaan 56 - Den Haag
Kerkstraat 71 - Wassenaar
productie: JUNOSTRAAT 8 - DEN HAAG

070 - 324 68 44

De specialist in hazelnoottaart

Monuta

ik weet hoe ze begraven wil worden
maar hoe regel ik dat?

Met één telefoontje nemen we al uw zorgen uit handen. Bij ons staan uw persoonlijke wensen centraal.

Bij Monuta in Den Haag denken we graag met u mee.
bel 070 - 306 54 54
Monuta 1 Statenhuys
Statenlaan 78, Den Haag
bel 070 - 360 39 05
Monuta Innemee
Laan van Eik en Duinen 38, Den Haag
www.monuta.nl

Erik Jan Tillema (Vereniging van vrijzinnigen):

Waarom zou je op zondag door de regen fietsen?

INTERVIEW Hebben vrijzinnige gelovigen wel een toekomst? De nieuwe landelijke voorzitter Erik Jan Tillema opent deze maand het feest van de Houtrustkerk.

DE HOUSTRUSTKERK BESTAAT vijftienzeventig jaar. De gemeente behoort tot de landelijke Vereniging van Vrijzinnige Protestanten (VVP) in de PKN. Godsdienstwetenschapper Erik Jan Tillema is sinds kort voorzitter van deze vereniging. Einde deze maand is hij in Den Haag te gast om het jubileumjaar van de Houtrustkerk in te luiden. De prikkelende titel van zijn voorrecht luidt: 'Hebben vrijzinnigen wel een toekomst?'

Van de voorzitter mag je toch verwachten dat het antwoord 'ja' zal zijn?

'Iemand als de godsdienstsocioloog Meerten ten Borg vindt dat inderdaad. Ik ben genuanceerd. Er zijn vijf landelijke vrijzinnige kerken: de Vrijzinnige Geloofsgemeenschap NPB, de Doopsgezinde Broederschap, de Remonstrantse Broederschap, onze vereniging en de grootste maar tegelijk onbekendste, het Apostolisch Genootschap. Bij elkaar hebben ze 40.000 leden, dat is 0,25 procent van de bevolking.

De gemiddelde leeftijd bij de VVP is hoog en nieuwe aanwas is er nauwelijks, in ieder geval niet van jongeren. Je kunt ervan uitgaan dat over tien jaar driekwart van de leden er niet meer is.'

Van u mogen de leden toch verwachten dat u niet bij de pakken gaat neerzitten.

'Inderdaad, en daarom vind ik dat we de

'Voor inspiratie heb je toch niet per se een kerkdienst nodig?'

toekomst in een andere richting moeten zoeken. Mijn stelling is dat we claimen vrijzinnig te zijn, maar dat wat we doen erg traditioneel is. We verspreiden onze vrijzinnige boodschap op zondagochtend in de kerk! Wij schaffen dogma's af en creëren nieuwe godsbeelden, we zetten vraagtekens bij oude bijbelopvattingen, maar op zondagochtend zitten we kaarsrecht in de bank naar een preek te luisteren.'

In de kerk kun je je toch ook laten inspireren door nieuwe opvattingen?

'Natuurlijk. Wat ik wil zeggen, is dat ik

Erik Jan Tillema: 'Mensen willen hun mening uiten, in debat gaan.'

de vorm tamelijk ouderwets vind. De kerkdienst is er traditioneel gezien voor ons persoonlijke zieleheil. We nemen deel aan het heilige. Maar ja, als je daar niet in gelooft, waarom zou je dan op zondagochtend door de regen fietsen? Vrijzinnigen willen zich in hun leven graag laten inspireren door bemoedigende boodschappen, ook die uit de bijbel die vol wijze lessen zit. Maar daar heb je toch niet per se een kerkdienst voor nodig?'

Waar laat u zichzelf door inspireren?

'Ik lees veel. Anderen putten weer veel inspiratie uit muziek, toneel, dans, meditatie. Ze gaan wandelen, of prefereren een goed en gezellig gesprek. De moderne mens heeft er geen behoefte meer

aan om een uur per week in de kerkbank te zitten en naar een dominee te luisteren. Mensen willen actief zijn, hun mening uiten, in debat gaan.'

U zit en luistert toch ook uit vrije wil als u naar een concert of toneelstuk gaat?

'O, ik wil absoluut de kerkdienst niet afschaffen, alsof dat iets minderwaardigs zou zijn. Ik ken velen die eraan gehecht zijn. Maar ik pleit ervoor dat de vrijzinnigen ook andere plaatsen en vormen ontwikkelen om over het leven na te denken. Wij hebben veel te bieden, maar het wordt steeds lastiger om dat allemaal in één uur op zondagochtend te proppen.'

JAN GOOSSENSSEN

ZATERDAG 24 SEPTEMBER, 14 UUR.
HOUSTRUSTKERK. AFTRAP JUBILEUMPROGRAMMA.

Besluit reorganisatie PGG maand later

Niet eind augustus, maar op 4 oktober neemt de algemene kerkenraad van de Protestantse Gemeente te 's-Gravenhage een definitief besluit over de voorgenomen reorganisatie. Aanleiding voor het uitstel is het grote aantal sterk uiteenlopende reacties vanuit de wijkgemeenten op het eerste besluit van begin mei. Op de voorstellen van de algemene kerkenraad zijn tal van 'creatieve en soms visionaire en toekomstbestendige' oplossingen aangedragen. Op 30 augustus wordt nu een 'nieuw voorgenomen besluit' genomen, waarop de wijkkerkenraden tot 26 september kunnen reageren. Ook op de site van *Kerk in Den Haag* gaat de discussie over de toekomst van de Haagse protestantse gemeente verder. Zie kerkinderhaag.nl.

Europeanen krijgen les over Haagse kerken

NIEUWS Nieuwe Nederlanders uit Midden- en Oost-Europa krijgen les in de geestelijke stromingen en de kerkelijke organisatie van Nederland.

AAN DE NIEUWE HAGENAARS wordt verteld hoe de Nederlandse kerken functioneren. Deze 'Moelanders' zijn in hun thuisland veelal één dominante kerk gewend en kijken daarom vaak vreemd aan tegen de vele Nederlandse kerken en stromingen. Op drie avonden zetten deskundige the-

ologen de bijzonderheden van de Nederlandse denominaties uiteen. Leden van de kerken gaan in op de wijze waarop zij hun geloof beleven.

De opzet van de kerkelijke inburgeringscursus is oecumenisch. Het eerste blok is een algemene inleiding en een uiteenzetting over de protestantse denominaties door ds. G.A. de Groot. Het tweede gaat over de kleine kerkgenootschappen in Nederland, door pastoor J. Kamp. In het derde blok vertelt drs. H. Baars, pastor verbonden aan de Haagse Dominicus, over de huidige situatie in de rooms-

katholieke kerk. De uitvoering is in handen van de Kerkenband Den Haag-Warschau. Verder is er inbreng van Stek en van Niedziela, het Nederlands-Poolse blad. De cursus wordt georganiseerd door de Stichting Den Haag & Midden-Europa (IDHEM). Dinsdag 13 september in de St. Jacobskerk, Parkstraat 65A; 27 september in de Oud-Katholieke Kerk, Juffrouw Idastraat 7; woensdag 19 oktober in de Bethelkapel/Westhoek, Thomas Schwenkestraat 30 en 32. Aanvang 19.30 uur, per avond € 5,-. Opgave: 365 81 83, of i.dekoster@idhem.nl.

Start van MarcusConnect

Een kerk met drie pijlen op haar boog

NIEUWS De Marcuskerk in Moerwijk heeft deze maand alle reden de vlag uit te steken. Niet alleen jubileren het gerenoveerde gebouw en de wijkgemeente, het is ook de startmaand van een nieuw, ambitieus project: MarcusConnect. De kerk zoekt contact met jongvolwassenen in de buurt.

ONDER HET DAK VAN DE 'Marcuskerk' huizen voortaan drie volwaardige kerken: de traditionele 'zondagmorgengemeente', de al langer bestaande Kinderwinkel in het nabijgelegen winkelcentrum, en MarcusConnect. Het laatste project wordt gedreven vanuit de voor-

Toon van de wederopbouwtijd in een nieuw jasje

malige pastorie, die nu grondig is verbouwd en waar een nieuwe kerkelijk werker zetelt, Hette Domburg.

Deze drie-eenheid van de Marcuskerk-gemeente is 'vrij uniek in Nederland', aldus predikant dr. René de Reuver. De laatste loot aan de stam, MarcusConnect, maakt het profiel van de gemeente compleet.

De Reuver: 'We zien het als onze roeping om connectie te leggen tussen mensen in de kerk en in de wijk: autochtoon en migrantenchristenen, moslims en andere wijkbewoners, met name in de leeftijd tussen twintig en veertig jaar.'

Keur aan activiteiten

De voorbeeldige website van de Marcuskerk laat in een paar muisklikken zien, welke nieuwe koers de gemeente is ingeslagen. De Reuver: 'De gedachte dat in een plurale stadswijk meer pijlen op de kerkelijk boog nodig zijn dan die van een zondagmorgengemeente, wordt breed gedragen.'

Dat blijkt. Er is een keur aan activiteiten, de hele week door. De gemeente kan daarbij voortborduren op onder meer de ervaringen met de diaconaal-missionaire programma's voor buurtkinderen die jaren geleden al zijn gestart.

De Reuver houdt verder op de site een actuele weblog bij en ook twitter heeft

ingang gevonden. De kerkdiensten zijn voortaan op internet te volgen.

Niet bij de pakken neerzitten

Hette Domburg (40) is aangetrokken om vanaf dit najaar een nieuwe doelgroep te bedienen, de leeftijdscategorie van - globaal - dertigers waar veel kerken nauwelijks raad mee weten. Hij wordt de komende vier jaar betaald door de IZB, een missionaire afdeling van de PKN.

Domburg, die eerder in Latijns-Amerika en Afrika voor kerkelijke projecten werkte, is blij met Moerwijk als nieuwe standplaats.

'Men gaat hier niet bij de pakken neerzitten omdat de protestantse gemeente steeds kleiner wordt. Integendeel, men zoekt naar verandering van de eigen gemeente, naar toenadering tot mensen buiten de eigen kring, naar nieuwe groei. Daar is geloof voor nodig, en ik vind het geweldig om in zo'n gemeente mee te mogen werken.'

Verder zegt hij: 'Prachtig dat men er-

Het zou niet goed zijn, vindt hij, als een kerk zich in het eigen veilige gebouw zou terugtrekken. 'Ik hoop dat er een groep mensen mag ontstaan die bereid is zich beschikbaar te stellen voor Gods werk in de wijk. Ik hoop dat we met elkaar tot verdieping van ons geloof mogen komen. Ik hoop op meer samen-

Hette Domburg.

hang in de wijk, waardoor de eenzaamheid en de vervreemding minder worden.'

Domburg: 'Geweldig om hier te werken'

voor kiest om zich open te stellen voor de inbreng van mensen uit andere delen van de wereld, om samen te zoeken naar een nieuwe manier van kerk-zijn, zoals een eigen vorm van viering die bij de mensen uit de wijk past. Dat geeft mogelijkheden.'

De Marcuskerk presenteert zich zo doende als een kerkgemeente met vele gezichten. Dat blijkt ook uit haar mission statement: 'Jongeren en ouderen komen wekelijks samen om God en elkaar te ontmoeten. In de kerkdienst is op het orgel Bach te horen maar op de piano ook een lied uit de Evangelische Liedbundel. De Marcuskerk staat bewust en eigentijds in de gereformeerde

traditie. Een 'goede preek' vinden we belangrijk.'

Bovenverdieping

In deze woorden is bijna dezelfde optimistische toon te horen als in 1961 klonk, toen het gebouw aan de Jan Luykenstraat in gebruik werd genomen. Het was een voor die tijd moderne herformeerde kerk, van de hand van de bekende architecten Berghoef en Klarenbeek. Vanwege krappe bouwgrond werd de kerkzaal op de bovenverdieping gesitueerd. De Marcuskerk was een van de vele wijkkerken die in de jaren van de wederopbouw in de nieuwe woonwijken werden gebouwd.

'We vinden een goede preek belangrijk'

Van 1975 tot 1996 bood de Marcuskerk onderdak aan de orthodoxe gereformeerde-bondsgemeente in de stad. Sinds vijftien jaar is het de thuisbasis van de gefuseerde Samen op wegkerken Immanuelkerk, Morgenster en Cypreskerk, als onderdeel van de Haagse protestantse gemeente.

Op 4 september wordt Domburg in zijn ambt bevestigd. Tegelijk worden Willeke Eikelenboom en Jan-Willem van Tienhoven opnieuw verbonden aan het werk in de Kinderwinkel. In het weekeinde van 17 en 18 september staat het gebouw in de aandacht. Er is een bazaar en het vernieuwde gebouw kan worden bezichtigd.

JAN GOOSSENS

De Marcuskerk.

advertenties

Engelen & Spoor
UITVAARTVERZORGING

Gericht naar uw persoonlijke wensen

Verzorgen en hulp bij verzekeringen en deposito's

Diverse uitvaartcentra beschikbaar, o.a. 'Sorghvliet', Groot Hertoginnelaan, 's-Gravenhage

Kantoor
Jan van Nassaustraat 110, 's-Gravenhage

Tel. (070) 350 7000
(dag en nacht)

info@engelenenspoor.nl www.engelenenspoor.nl

Christelijke Kinderopvang Den Haag

10forKIDS *Schrijf uw kind nu in bij 10forKIDS!*

10forKIDS biedt:

- Kinderdagverblijf en Buitenschoolse Opvang
- Eigenheid en kwaliteit!
- Professionaliteit: meer dan opvang alleen!

Waar? Paulus Buijsstraat 51 in het Statenviertel.

Wanneer? Vanaf september 2011 open!

Kijk voor meer informatie, aanmelding van uw kind(eren) of vacatures op www.10forKIDS.nl.

Migrantenkerk: Franstalige parochie Tous les Saints

'Waarom vinden wij het geloof hier niet meer terug?'

INTERVIEW De Franstalige parochie 'Tous Les Saints' groeit en bloeit. Franstalige katholieken uit de hele wereld vinden elkaar hier.

LA PAROISSE 'TOUS LES SAINTS'. DE parochie 'Alle Heiligen', luidt de Nederlandse vertaling.

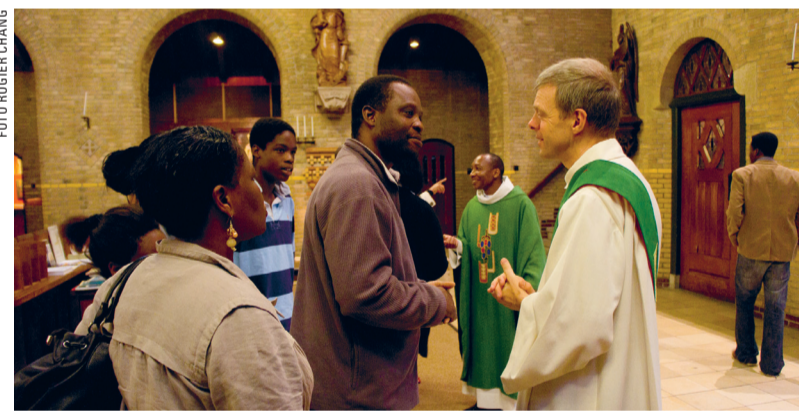
Een aparte naam? 'Dat is om de diversiteit van de kerk uit te drukken', legt pastoor Vincent de Paul uit. 'We komen uit alle continenten: Amerika, Afrika, Europa, Azië en Australië. Ook uit Nederland trouwens: Nederlandse vrouwen die met diplomaten getrouwd zijn bijvoorbeeld. Maar samen vormen we die ene kerk.'

Tweehonderd gezinnen

De rooms-katholieke gemeenschap stamt uit 1953, maar is pas in 1995 door de bisschop erkend. Altijd heeft zij kerkgebouwen van anderen gehuurd. Tot voor kort een pand in Marlot, maar tegenwoordig huist zij in de kerk van De Goede Herder in Wassenaar. Die laatste verhuizing was noodzakelijk vanwege het groeiende ledental.

'Nederlanders zijn God niet meer dankbaar'

'Ongeveer tweehonderd gezinnen met drie, vier kinderen zijn tegenwoordig bij ons aangesloten', weet De Paul, zelf afkomstig uit het West-Afrikaanse Burkina Faso. 'Gemiddeld komen er daarvan zo'n driehonderd mensen naar een dienst. Franse expats gaan namelijk in het weekeinde vaak terug naar hun eigen land. Elk jaar gaat een derde van onze leden zelfs definitief huiswaarts, omdat hun contract afloopt. Maar er ko-

Ontmoeting na afloop van de eucharistieviering.

men altijd weer nieuwe gezinnen bij die voor hen in de plaats komen.'

Afgedwaald

Nederland is in de ogen van Vincent de Paul wel ver afgedwaald van de eigen wortels. 'De sociale waarden waren aanvankelijk gebaseerd op het christendom, maar Nederlanders denken die niet meer nodig te hebben, omdat ze rijk zijn. Hun levensstijl staat in veel geval-

len haaks op het christelijk geloof. Ze zijn God niet meer dankbaar voor hun zegeningen. De mensen in Nederland nemen vaak de tijd niet meer om om zich heen te kijken. Ze hebben waarden als solidariteit verloren. Wat ik me dan afvraag is: waarom brachten zij hun geloof naar Afrika en waarom vinden wij het hier in Nederland niet meer terug?'

JESSE BUDDING

Actie Willem Jansen en Heleen Joziassse

NIEUWS De Protestantse Gemeente te 's-Gravenhage steunt de uitzending van Willem Jansen en Heleen Joziassse uit Den Haag.

BEIDEN ZIJN DOOR KERK IN ACTIE uitgezonden naar de St. Paul's University in Limuru, Kenia. Willem is docent islam en religiewetenschappen en Heleen werkt er als onderzoekster en docente theologie. Zij leiden niet alleen Keniaanse predikanten op, maar geven ook door

wat wij van Afrikaanse christenen kunnen leren.

Om geld bij elkaar te brengen voor dit werk is in juni een brief gestuurd aan een groot aantal adressen in de gemeente. Op deze actie reageerden 218 mensen. Zij brachten € 4.972,75 bij elkaar.

Reageren kan nog via giro 107 t.n.v. Kerk in Actie Interactief te Utrecht o.v.v. '120504 Willem en Heleen'.

advertenties

P.J. de Groen
KLOKKENMAKER

Reparatie aan alle soorten klokken.
 Billijke prijzen door rechtstreeks van atelier.
 Klokken worden gehaald en terug geplaatst.

070 - 511 4250
 NARCISLAAN 28 WASSENAAR

Als Van Duijne
het hangt, dan
sluit 't

P.J. van Duijne

BADHUISSTRAAT 137-139 • 2584 HG SCHEVENINGEN • Tel. 070 - 3559558
 WEBSITE: www.PJvandyjne.nl EMAIL: PJ_van_duyne@hotmail.com

Een bekende naam... Een vertrouwd gezicht...
 door jarenlange ervaring met stijlvolle, klassieke, traditionele, eigentijdse en kerkelijke uitvaarten

Van Der Helm
 uitvaartzorg

24-uurs dienstverlening in de hele regio
070 - 335 03 97

De Sillestraat 182 - 2593 VC Den Haag
 edward@vanderhelm-uitvaartzorg.nl
 www.vanderhelm-uitvaartzorg.nl

Voor de persoonlijke zorg en aandacht die een uitvaart verdient

Uitvaartzorg • Nazorg
 Wilsbeschikking • Verzekeren • Deposito

ALLES KUNNERS EN ALLES DOENERS

Crème de la Crème MEUBELSTOFFERING
 www.deleerspecialist.nl

WONINGINRICHTING MEUBELSTOFFERING

Stofferen van bankstellen, fauteuils, stoelen, enz.
 Vervangen van singels, veren en schuimpolyether
 Bank, boot, caravan
 Biezen-rieten stoelen
 Restauratie kasten, kabinetten, tafels

Leer in honderden kleuren
LEERREPARATIE

35 jaar ervaring
 Halen en brengen gratis
 Open: ma. 10.00 - 16.00 u.
 do. 12.00 - 20.00 u.
 Overige dagen: op afspraak (ook 's-avonds)

Van Zuylen van Nijveltstraat 1c, Wassenaar 070-517 88 94
 (b.g.g. 06-45 31 20 18)

Wij komen graag bij u thuis voor een gratis advies en prijsopgave

Fa. A. H. Kerkhof & Zn
 uitvaartzorg sinds 1892

BEGRAFENISSEN - CREMATIES
 Traditioneel - Persoonlijk - Eigentijds

o.a. beschikbare rouwcentra in de regio „SORGHVLIET” Groot Hertoginnelaan 1 „WALDECK” Oude Haagweg 28 Loosduinen
 THUIS-opbaring met vereiste middelen en zorg

Vastlegging persoonlijke wensen in een wilsbeschikking
 Kostenbegroting, -informatie
 Uitvaartverzekering (geïndexeerd)
 Deposito (waardevast)
 Uitvaartverzorging op alle begraafplaatsen en crematoria en voor elke verzekeringsmaatschappij in Nederland

Kantoor en besprekruimte
Groot Hertoginnelaan 227 - Den Haag

telefoon
070 - 3451676

Protestantse Kerk, kerken per stadswijk

Stadswijken	Kerkgebouwen	Tijd	zondag 4 september	zondag 11 september	zondag 18 september	zondag 25 september
Centrum Schilderswijk	Lukaskerk Om en Bij 2	10u	ds WTV Verhoeven HA	ds L Gulmans	Haagse Dominicus Onze leermeesters: Miskotte	ds ME den Dulk
Benoordenhout Archipel Willemspark	Duinzichtkerk van Hogenhoucklaan 89 Vredeskapel Malakkastraat 1	10u 10.30u	ds JC van Dongen startdienst naar Duinzichtkerk	dr HE Wevers mw dr Ch van der Leest	ds G Nagel Delft ds JC van Dongen	ds J Kievit dienst voor horenden en doven HA dhr JJ de Haan
Bezuidenhout	ChristusTriumfatorkerk Juliana v Stolberglaan 154	10u	ds B Bootsma HA	ds KH Wigboldus	beide predn startdienst	ds RE Stiemer
Mariahoeve	Kruispunt Diamanthorst 187	10u	dhr M van der Laan	ds HJ van Haarlem	ds AR de Meij Mecima HA	ds J van den Berg
Marlot	Pax Christikerk Vlamburg 2	10u 12u	ds PJ Bakker HA open kerk	ds PJ Bakker open kerk	ds Bakker open kerk	ds T Bergsma open kerk
Stadsdeel Laak	Laakkapel Deimanstraat 7	10u	ds R van Essen	ds B Bootsma	ds van Essen HA	ds R van Essen startzondag
Moerwijk / Morgenstond / Zuiderpark	Marcuskerk Jan Luikenlaan 90	10u	ds R de Reuver	dr NW den Bok Utrecht	ds de Reuver	dr R de Reuver
Transvaal / Valkenbos / Rustenburg	Valkenboskerk Zuiderparklaan 2	10u	ds ME den Dulk startzondag	ds KJ Buist	ds ME den Dulk	ds KH Wigboldus
Regentessekwart.Z	Bethelkapel Th. Schwenckestraat 30	10u	ds G Nagel	ds O Elseman	ds Elseman	10u oecum dienst ds A Wicke + RK pastor
Vogelwijk Segbroek	Bergkerk Daal en Bergselaan 50	10u	ds RD van Schouwen Honselersdijk	dr P Sanders	ds T Bergsma	naar Bethelkapel 10u30
Statenkwartier-O Duinoord Zeeheldenbuurt Regentessekwartier-N	Maranathakerk Ze Sweelinkstraat 156 Noorderkerk Schuijtsstraat 9/11	10.30u 10u 19u	ds IJ Akkerman S/T ds RE Stiemer startzondag	ds Akkerman startzondag pastor AG Tulling	naar Houtrust 10u30 oecumenische dienst naar Houtrust 10u30 oecumische dienst	dr MSF Kemp ds HJ van Laren
Morgenstond/Zuiderpark/Houtwijk	Thomaskerk Harmelenstraat 108	10u	ds GA de Groot	ds JA Tielkemeijer startzondag	ds Tielkemeijer S/T	ds JA Tielkemeijer
Vruchtenbuurt	Bosbeskapel Bosbesstraat 5	10u	ds RJA Hanenburg	ds EJ Bosch	ds H Onderstal S/T	dr NW den Bok Utrecht
Loosduinen Waldeck Kijkduin	Abdijkerk Willem IIIstraat 40 Ontmoetingskerk Louis Davidsstraat 2 Bethelkerk Loosduinen Händellaan 50	10u 10u 10u	ds Y Schoonhoven ds J Bonnes ds NA Riemersma S/T	dr MSF Kemp ds T Bergsma ds Riemersma	dr HE Wevers ds H Th Vollebregt S/T ds WJ Bettenhausen - Baak Zoetermeer	ds B Bootsma ds J Bonnes S/T 19u Taizéviering ds NL van Dorp
Bouwlust Vrederust	Shalom v/h Salvatorkerk Vrederustlaan 96	10u	ds H Onderstal	ds M-ASijbrandij-Verbist	ds Chr Ravensbergen S/T Amsterdam	ds JA van Kempen
Scheveningen Dorp	Bethelkerk Scheveningen Jurriaan Kokstr. 173 Oude Kerk Keizerstraat 8	10u 17u 17u30	ds J Maasland HA ds J Quist Voorb HA ds HEJ v d Laan Gouda	ds J Maasland ds Scheltens dnt a/zee ds J Quist HA ds J Quist Dankzegging	ds J Maasland start en jeugddienst ds J Quist startdnt ds CN van Dis Nw'gein	ds J Maasland ds W Kalkman Papendr't ds J Maasland jeugddnt
Belgisch park Statenkwartier - W	Nieuwe Badkapel Nieuwe Parklaan 90	10u	dienst voor jong & oud	ds HJ van Haarlem	ds HJ Hemstede L'ddorp cantate	ds AR de Meij Mecima S/T
Duindorp	Prinses Julianakerk Tesselsestraat 6	10u 17u30	ds FJ van Harten HA ds AS Rienstra dankz	ds FJ van Harten HA ds TC Wielsma Uithoorn	ds van der Plas * jeugddienst	ds v Harten Startzondag geen middagdienst
Ypenburg	De Toevlucht Laan van Hoornewijk 140	10u	ds W van Haften sGravenzande	ds C van der Sluis	ds G van Herk Nootdorp	dhr WF Feenstra N'dorp
Leidschenveen	De Leidraad Harriët Freezerhof 28	10u	ds ThJ Haitjema	ds LJ Rasser koopvaardijpredikant	ds ThJ Haitjema	ds FJM dVries Bouwstra

Kerken in overige categorieën

pkn-Kerken voor de hele stad	Bethlehemkerk Laan van Meerdervoort 627	10u 17u	ds Wüllschleger M'burg ds LJ Vogelaar	ds LJ Vogelaar ds H Penning Langerak	ds A Vastenhoud ds LJ Vogelaar	ds LJ Vogelaar ds G Lustig Nwrkrk/IJ
	Houtrustkerk Beeklaan 535	10.30u	ds KH van Klaveren	ds MF de Vries Wassenaar	dss Verdonk & vKlaveren oecumenische dienst	ds van Klaveren HA
	Kloosterkerk Lange Voorhout 2	10u 10u30	prof dr PN Holtrop	ds MR Klokke	ds I Hoek Nieuwegein	ds Lanooy cantate
	Evang. Lutherse Gemeente Lutherse Burgwal 9	10.15u	ds LH van Rouendal HA	ds ME den Dulk	ds WTV Verhoeven	naar Doopsgesinde kerk 10u30 oecum dienst
	Eglise Wallonne Noordeinde 25	10.30u	pasteur A van der Lingen	p vd Lingen Sainte Cène	pasteur GA Staal	dr A van der Lingen
Overige kerken voor de hele stad	Deutsche Ev. Gemeinde Bleijenburg 5	10.30u	*	Pfrn B Wenzlaff	Pf E Benz-Wenzlaff	Pfrn B Wenzlaff
	Doopsgesinde gemeente Paleisstraat 8	10.30u	ds E Bijlsma	ds L Penner	ds Penner	dss Penner & vdMeij past vdHelm oec dnt
	Ekklesia Brouwersgr. 2-K in steeg door hek	11u		Ruth - Esther		X (intern beraad)
	Evang. Broedergemeente Herrnhutters Chasséstraat 1	10u 11u	ds Chr Welschen	zr M v Glaanenwegel-Cromwell	naar Houtrust 10u30 oecumenische dienst	zangdienst br H Lachman
	Ned. Indonesische k. GKIN Thomaskerk den Haag of Nieuwe kerk Rijswijk	12.30u 14u	ds NM van Kampen-Boot	ds J Linandi	ds BJ Pakpahan	ds S Tjahjadi
	Remonstrante kerk Ln v Meerdervoort hg 955	10.30u	dss Goud Slootmans & Philipp startdienst	ds M Slootmans	ds RF Philipp HA	ds M Slootmans
	Vrije Evangelische Gem. Zoutkeetsingel 112	10u	dhr F van der Tempel	ds W Verdonk	naar Houtrust 10u30 oecumenische dienst	dhr AH Fraanje
Ziekenhuizen	Bronovo ziekenhuis Bronovolaan 5	10u	ds E Hulsman	pastor JC Koeleman	ds E Hulsman	ds JW Steenberg S.T
	Haga ziekenhuis Leijweg 275	10u	pastor WF Hoefman	ds Wevers-van der Feltz	pater JB Beijik	pastor WF Hoefman
	MCH Westeinde Lijnbaan 32	10u	pastor A de Gruitjer	pastor M Hoogendoorn	ds IJ Visser	pastor A de Gruitjer
	MCH Sint Antoniusshove B. Banningln 1 Ldsch'dam	10.30u	pastor M Hoogendoorn	pastor A de Gruitjer	ds PA Wilbrink	ds IJ Visser
Parnassia	Franciscuskerk Monsterseweg 93	10.30u	ds MT Minnema	ds MH Kroes	pastor JA Smit	pastor H Delemarre
	Clarapark Rozenbottelstraat 14	10.30u	pastor H Delemarre	ds R van Dijk	ds MT Minnema	ds JChr Donner
dienst met doventolk	Koningkerk B. Ingenhouslaan 4 Vbg	10.00u	ds CW van der Meij		ds CW van der Meij	naar Duinzichtkerk dovenpastor ds J Kievit

Symbolen: ♪ met cantorij, muziek etc. X = geen dienst ☐ = zie www.kerkindenhaag.nl * geen opgave ontvangen

advertentie

Advocaten

Lucardie & De Visser Advocaten

Burg. Marijnenlaan 123
 2585 DV Den Haag
 070 - 363 00 76

Voor al uw civiele zaken, personen- en familierecht, strafrecht en vreemdelingenrecht

www.lucardie-advocaten.nl

Kerken met vaste gegevens voor elke zondag

Anglican Church Arij van der Spuiweg 1 8.30 h & 11h holy communion, 9.30 h All Age Worship 18.30 h evening service, Praise & Café 4th sunday: 17h choral evensong	American Prot. Church Esth. de Boer v. Rijkln 1 9h quiet traditional worship, 10 h Praise! 11.30h traditional service with choir	Oud-Katholieke kerk Juffrouw Idastraat 7 elke zo 10u eucharistieviering Doordeweekse vieringen staan stil tot september	Het Apostolisch genootschap Loevesteinlaan 170 9u30 samenkomst	Baptistengemeente Vier Heemskinderenstraat 91 10 u samenkomst	Genootschap der Vrienden - Quakers Stadhouderslaan 8 10.30 u stille samenkomst	Leger des Heils Prinsgracht 57 10 u samenkomst
--	--	---	---	--	---	---

Rooms-katholieke kerken, Nederlandse weekendvieringen, zie verder www.vliethaghe.nl

Centrum , Parkstraat 65a, H. Jacobus de Meerdere, za 12.45, zo 9 u NL, 10.15 u Lat., 12 u NL	Schilderswijk , Hoefkade 623, H. Martha, za 19 u, zo 10 u.	Benoordenhout , Wessenaarseweg 53, St. Paschalis Baylon, zo 11.00 u	Bezuidenhout , Bezuidenhoutsew 153, OLV van Goede Raad, za 17.30 u.	Marlot , Bloklandenplein 15, Onbevlekt Hart van Maria, zo 9.30 u.	Zeeheldenkwartier , Elandstraat 194, OLV Onbevlekt Ontvangen, zo 11 u.	Rijswijk , Sir Winston Churchillln 372, H. Benedictus & Bernadette za 19 u, zo 9.30 u.
Regentessekwartier , Beeklaan 188, H. Agnes, zo 10 u.	Valkenboskwartier , Kamperfoeliestraat 279, H. Familie, zo 10.30 u. vr 10 u.	Loosduinen , Loosd. Hoofdstraat 4, OLV Hemelvaart, za 10 u, 2e za 13 u.	Waldeck/Kijkduin , Aaltje Noordewierstraat 4, H. Pastoor van Ars, zo 10.30 u.	Leyenburg , Leyweg 930, H. Antonius & Lodewijk, zo 10 u, 3e za 13 u.	Scheveningen , Scheveningseweg 233, H. Antonius Abt, za 17u, zo 10.30 u.	Rijswijk , van Vredenburgweg 69, H. Bonifatius, za 19 u, zo 11 u.

Doordeweekse diensten:
 ■ Aandachtscentrum Schoolstraat 18 di t/m vr 13 u stilteviering
 ■ Kloosterkerk elke wo 19.30 u vesperviering

■ Evangelisch Lutherse Kerk elke wo 12.45 - 13 u middaggebed
 ■ Zorgvlietkerk, Prins Mauritslaan 10, elke vr 20 u Taizé avondgebed
 ■ Bethelkapel Th. Schwenckestraat 30 elke ma 19.00 u avondgebed

Samenstelling: Kerkelijk Bureau Protestantse Gemeente te 's-Gravenhage. Opgave en wijzigingen: hagepreken@casema.nl. Telefoon (070) 385 87 07. Adres: Diamanthorst 187, 2592 GD 's-Gravenhage. Tehuizen publiceren intern eigen diensten, zie ook op internet: www.kerkindenhaag.nl

VOOR ADRESSEN VAN KERKEN ZIE PAGINA 6.

Aankondigingen voor oktober voor 7 september aanmelden via de website: www.kerkindenhaag.nl.

Meer agenda op de site
www.kerkindenhaag.nl.

Open huis CRM

Het Christelijk Mannenkoor houdt in september open huis voor aspirantleden.
Repetities woe. 19.45-22.15 u ■ Bergkerk

Literaire avond

Mieke van Oostveen-Verstreeke vertelt verhalen van verschillende auteurs.
Entree € 4,- ■ Do. 1 sept. 20 u ■ Katholiek vrouwenvereniging, Pastoor van Arskerk

Bazaar en rommelmarkt

Bazaar en rommelmarkt met kleding, boeken, huisraad, curiosa, platen, schoenen, tassen, speelgoed. Rad van avontuur, portrettekenen, verkoop van loten.
Vrij. 2 sept. 15-19 u, za. 3 sept. 11-16 u ■ Maranathakerk

Pastorale zorg aan prostitueés

Avond over de pastorale zorg en hulpverlening die stichting De Haven aan prostitueés biedt.
Do. 8 sept. 9.50 u ■ De Christenvrouw ■ Marcuserk

Bazaar

Bazaar met kinderspelletjes, rad van fortuin, kleding, speelgoed. Rondleidingen door de onlangs verbouwde kerk en bezoekers kunnen zich laten fotograferen.
Za. 17 sept. 9.30 u ■ Marcuserk

Kledingmarkt

Tweedehands kleding, koffie, thee en zelfgebakken taart.
Za. 17 sept., 10 u ■ Deutsche Evangelische Gemeinde

Vrijwilligersfeest

Feestelijke middag voor vrijwilligers van de Protestantse Gemeente en Stek. Lunch, muziek en kinderactiviteiten. Opgave via info@steknet.nl o.v.v. Applausmiddag vrijwilligers.
Za. 17 sept. 13 u ■ Stek ■ Parkstraat 32

Orgel en trompet

Concert met Jan Hage, orgel en Anton Weeren, trompet. Met composities van Weeren, De Clercq en Hage.
Za. 17 sept. 16 u ■ Kloosterkerk

Koffieconcert

Warner Fokkens speelt op het Flentrop-orgel.
Entree gratis, vrijwillige bijdrage
Zo. 18 sept. 11.45 u ■ Bethelkerk ■ Händellaan 50

Alphacursus

Alphacursus, kennismaking met het christelijk geloof. Op tien avonden en een zaterdag, start steeds met een gezamenlijke maaltijd.
info.rk.alpha.denhaag@casema.nl
■ www.rk-alpha-centrum.nl ■ Do. 22 sept. 18.45 u ■ Willibrordushuis ■ Oude Molstraat 37

Ontmoetingsdag

Feestelijke ontmoetingsdag voor bewoners van het Valkenboskwartier. Met muziek, zang, dans, theater, terras, spelen en doeplekken. Ook in huiskamers, op stoepen en in tuinen. De dag wordt afgesloten met een buurtmaaltijd.
www.bethelkapel.nl ■ Za. 24 sept. 14 u ■ Speeltuin Copernicuslaan

Thema Vredesweek 'Elk mens een veilig bestaan'

Het Haags Interkerkelijk Vredeswerk heeft in de Vredesweek (18 - 25 september) een Haags programma opgesteld. Het thema is 'Elk mens een veilig bestaan'. Dit zijn – in het kort – de activiteiten.

Arabisch wereld

Avond over 'Ontwikkeling in de Arabische wereld'.
Ma. 19 sept. 20 u ■ Gemeentecentrum Bethelkerk, Traviatastraat 25

Wereldvredemeditatie

Op de Werelddag van de Vrede: wereldvredemeditatie 10.30-11.30 u, lunch 12-13 u, meditatie en oefeningen 13-15 u, vredesloop naar Vredespaleis 15-16 u
Aanmelden via (06) 47 98 44 17
Woe. 21 sept. ■ Spiritueel centrum Chizone ■ Berkenbos Blokstraat 9 ■ Scheveningen

Des Hommes et des Dieux

Film *Des Hommes et des Dieux* over het leven van trappistenmonniken in het islamitische Algerije. Ondanks veel

geweld blijven de monniken zich inzetten voor de noden van de mensen. Met nagesprek.
Woe. 21 sept. 20.15 u ■ De Boskant ■ Fluwelenburgwal 45

Thema-avond

Thema-avond over 'Elk mens een veilig bestaan' en 'Het Ministerie van Vrede'. Met Dion van den Berg (IKV Pax Christi) en ds. Gerrit de Groot en Coos Wentholt (beiden HIVW)
Do. 22 sept. 20 u ■ Kloosterkerk

Vrijdag 23 september

Avond over de informele oecumene in Den Haag en Warschau. Met ds. Margaritha van Veen en Jacques v.d. Meer.
Vrij. 23 sept. 20 u. ■ Om 18 u maaltijd ■ op-gave via 320 32 26 ■ Kruispunt

Vredesfeest

Ontmoeting tussen mensen uit verschillende religies en culturen, samen het vredesfeest vieren. Met muziekzang- en dansgroepen, workshops voor kinderen.
Za. 24 sept. 12.30-16 u ■ Emmauskerk ■ Leyweg 930

Musical

Kindermusical David en Goliath.
Zo. 25 sept. 19 u ■ Koningkerk ■ Bruijnings Inghoeslaan 4 ■ Voorburg.

Vredesvieringen

Zo. 18 sept. 10 u ■ Church of Our Saviour
Zo. 18 sept. 10.30 u ■ Houtrustkerk
Ma. 19 sept. 19 u. ■ Taizéviering ■ Bethelkapel
Woe. 21 sept. 12.45 u ■ Zolderkapel oud-Katholieke Kerk
Za. 24 sept. 17.30 u ■ Taizéviering ■ O. L. Vrouw van Goede Raad Kerk
Zo. 25 sept. 10.30 u ■ oecumenische dienst Doopsgezinde Kerk

Cantatedienst

Kerkdienst met de Bach cantate *Aus tiefer Not schrei ich zu Dir* (BWV 38).
Zo. 25 sept. 10.30 u ■ Kloosterkerk

Krant op tafel

Gesprekskring waarbij deelnemers zelf de onderwerpen aandragen d.m.v. een stuk uit de krant, een boek, iets van radio of tv, een persoonlijk verhaal. Gespreksleider: ds. Karl van Klaveren. Incidentele deelname mogelijk.
Woe. 28 sept. 14 u ■ Houtrustkerk

Stoïcijnen

Wijsgerige kring o.l.v. Arne Jonges. Aan de hand van de filosoof Epictetus en de keizer/filosof Marcus Aurelius wordt vanavond het denken van de Stoïcijnen belicht. Deze belangrijke stroming uit

Marcus Aurelius

de Oudheid had ook invloed op de ontwikkeling van het christendom.
Do. 29 sept. 20 u ■ Houtrustkerk

Tapijt van Bayeux

Open huis met lezing van Erik Bakker over het tapijt van Bayeux, piano-muziek, vesper en warme maaltijd.
Kosten: € 4,- ■ Zo. 4 sept. 14.30 u ■ Kloosterkerk

COLOFON

KERK IN DEN HAAG MAANDBLAD
WWW.KERKINDENHAAG.NL WEBSITE

September 2011, jaargang 14, nr. 138.

Uitgever: Protestantse Gemeente te 's-Gravenhage, de Evangelisch-Lutherse Gemeente Den Haag, de Gereformeerde Kerk van 's-Gravenhage-Oost en de rooms-katholieke Stadsstichting Vliethaghe.

Contact: redactie@kerkindenhaag.nl
Tel. (070) 397 24 88, Folke Bernadottestraat 44, 2552 NZ Den Haag

Hoofredacteur: Jan Goossens
Eindredacteur: Margot C. Berends

Redactie: Henk Baars, Walther Burgering,

Rob van Essen, Jonathan van der Geer, Hens Haeck, Margreet Klokke, Anneke Leewis-Bickes, Paul Schott, Claartje Vinkesteyn, Marijke Witteman.

Overige medewerkers: Rogier Chang (fotografie), Sharda Dihal en Jaap van den Berg (rubriek kerkdiensten), Lemuel (website), Pieter van Schouwenburg (vormgeving), Hanneke Gelderblom (column).

ADVERTENTIES:
WWW.KERKINDENHAAG.NL
E-MAIL: INFO@KERKINDENHAAG.NL
TEL. KANTOORUREN: (070) 385 87 07.

Los postabonnement: € 17,50 per kalenderjaar (10 nummers). Opgave: pgdh@xs4all.nl of 385 87 07. Rek.nr. 777 49 10 t.n.v. Kerk in Den Haag.

INGEZONDEN

Grondrechten

Bij de zeer lezenswaardige column van mevrouw Gelderblom (KDH 138) moet mijns inziens een kanttekening worden gemaakt.

Zij stelt dat de grondrechten in Nederland in de Grondwet zijn vastgelegd, en dat in een democratie niet de staat maar de onafhankelijke rechter beslist of die worden gerespecteerd, of niet.

Maar onze Grondwet sluit zelf absoluut uit dat een rechter oordeelt over de naleving daarvan (artikel 120). Dit is de enige wet in Nederland waarover de rechter juist niet mag oordelen. Dat de meeste van onze grondrechten toch zo nodig via de rechter kunnen worden afgedwongen komt omdat deze in internationale verdragen of in afzonderlijk wetten daadwerkelijk zijn vastgelegd.

Gelukkig maar. Want onze Grondwet is in feite niet meer dan een verzameling fraaie bedoelingen, waar op zich straffeloos van kan worden afgeweken. Helaas.

GERRIT VAN DER MEIJ, DEN HAAG

Gezocht: droevig beeldje

Naar aanleiding van het artikel over 'Heilige Haagse plekken' heb ik een vraag. Ik ben al enige tijd op zoek naar een heilig – heel rustig – plekje met een droevig beeldje (1,50 hoog, van een vrouw). Ik heb het gezien ergens in Den Haag, tussen Mauritskade en het Plein. Ongeveer twee jaar terug tijdens open monumentendag kwam ik daar toevallig. Ik ben op mijn schreden teruggekeerd maar heb het beeldje nooit meer gevonden. Misschien weet iemand wat ik bedoel en waar dat beeldje staat.

KIEK STOLWIJK

OPROEP

Organist gezocht

Verpleeghuis Nebo (Clingendael) zoekt betrokken organist voor ongeveer tien zondagen per jaar. Kerkdienst op zondagochtend, 11.30-12.15 uur. Vereisten: goed orgelspel en liefde voor mensen. Betaling: vast bedrag per dienst. Informatie: ds. Engelen Hulsmans (geestelijke verzorging Stichting Bronovo-Nebo), tel. 312 3738 of EHulsmans@bronovo.nl.

PERSONALIA

Jan Kraus

De oud-deken van Den Haag en voormalig pastoor van Leidschendam en Voorburg, Jan Kraus, wordt niet strafrechtelijk vervolgd. Dat heeft de officier van justitie besloten. Vorig jaar was hij door bisschop Van Luyn op non-actief gezet, toen klachten tegen hem waren ingediend vanwege vermeend seksueel misbruik van jonge kinderen op Sri Lanka, waar hij charitatief werk deed.

Broeder Willem

Willem Sondeijker, beter bekend als 'broeder Willem', is eind juli overleden. Hij was een van de vier broeders FIC (voorheen: Broeders van Maastricht) van het Stadsklooster aan het Westeinde. Nadat hij enige tijd in het onderwijs had gewerkt, vond hij zijn roeping in het vluchtelingenwerk in Nijmegen. Vanaf 1994 hielp hij mee met de doorstart van

het oudste huis van de congregatie, het tegenwoordige Stadsklooster. Een van zijn taken was het onderhoud van de grote tuin. Hij zou half augustus zijn gouden professiefeest gevierd hebben. Broeder Willem is 70 jaar geworden.

Tine Bergsma

Ds. Tine Bergsma gaat half september met emeritaat. Zij begon in 1981 als predikant van de Noorderkerk. Vanaf 1991 is ze geestelijk verzorger van Zorgcentrum Uitzicht en sinds enige tijd ook predikant voor de gemeenteleden in de zorgcentra in de wijkgemeente Marcuserk. Verder heeft zij waargenomen in de Thomaskerk. De afscheidsdienst is op 18 september 10 uur in de Bergkerk.

Christelijk geloof en modern wereldbeeld

Hoe kun je de zin van het leven ontdekken in een wereld die almaar complexer wordt? En hoe kan de christelijke kerk daarbij een rol spelen? Prof. dr. Andries Sanders, emeritus hoogleraar cognitieve psychologie, behandelt dit najaar in vier lezingen enkele 'kernvragen' van het geloof.

DONDERDAG 29 SEPTEMBER, CHR. TRIUMFATORKERK, 20 UUR.

BIJBELS QRS HOOGMOED EN NEDERIGHEID

De bijbel staat vol woorden. Gedurende de geschiedenis heeft de mens, de kerk, die woorden een eigen leven ingeblazen. En er worden aan toegevoegd, die bij nader inzien helemaal niet in de bijbel staan.

En van de grondwoorden uit de bijbel is 'nederigheid'. In allerlei toonaarden wordt er herhaald, dat op een gelovige manier in het leven staan neerkomt op *recht doen, trouw betrachten en nederig de weg gaan van je God*. (Micha 6:8) Het beschrijft een mooie levenshouding, het woord *nederig zijn*. Alleen, het is er bijna niet meer aan te horen. Het is in de loop van de eeuwen door zo veel handen gegaan, dat er te veel aan dit woord is gaan kleven dat er niet bij hoort. Er moeten laagjes afgekrabd worden. Het moet worden schoongepoetst. Om te beginnen moet je je realiseren dat er een verschil is tussen *nederig zijn* en *nederig doen*. Nederig doen is vervelend. Het is gedrag,

dat van alles verhult. Angst en onzekerheid, maar soms ook hoogmoed. 'Kijk mij eens goed nederig de weg gaan met mijn God.' Die laag moet er allereerst af. Het gaat in de bijbel niet om nederig doen, maar nederig zijn.

Wat de diepste laag is van dit woord? Het Latijn biedt er een mooi ezelsbruggetje voor. Want in die taal is nederigheid 'humilitas', een afleiding van het woord 'humus'. En dat betekent 'grond'. Wie nederig zijn, staan met andere woorden met beide benen op de grond. Zij doen zich niet groter of hoger voor dan zij zijn, maar ook niet kleiner en lager. Zij weten, waar zij staan, en wie zij zijn. Deze houding geeft hen meteen ook respect voor de eigenheid van de ander. En: ontzag voor de hemel. Zij weten, dat zij 'van de aarde' zijn; dat zij geen god zijn. Dat er een geheim is, dat hen verre te boven gaat. Zij hebben een zekere spiritualiteit. Nederig zijn – in de oudste betekenis van het woord lijkt mij dat een

mooie opdracht. Als ik me in de *rat-race* om een plaatsje onder de zon minder opblaas, komt er vanzelf meer ruimte voor de ander en voor God. Dat zou wel eens een verademing kunnen zijn. Misschien is dat wel wat er in de evangeliën bedoeld wordt, waar Jezus zegt: *Wie zichzelf verhoogt, zal vernederd worden, en wie zichzelf vernedert zal verhoogd worden*. (o.a. Lukas 14: 11)

DS. MARGREET KLOKKE

Dit was de laatste bijdrage in de rubriek QRS van Margreet Klokke. In het komende nummer is Dolf Tielkemeijer weer aan de beurt. De titel van deze theologische rubriek is een knipoog naar het befaamde boek *Bijbels ABC* van K.H. Miskotte.

Russische kerk schittert en glanst weer

AGENDA Een bezoekje waard: de Russische kerk in een woonstraatje in de wijk Duinoord. Een juweeltje.

ER WAS KAVIAAR, EN ER WAS CHAMPAGNE. Half mei is de gerestaureerde Russisch-orthodoxe kerk in de Obrechtstraat in de wijk Duinoord weer feestelijk in gebruik genomen. Het goud glom en schitterde, en de mannen met hun zware bassen zongen dat het een lieve lust was. Naast God werd ook koningin Beatrix in de liturgie veelvuldig aangeroepen, want iedereen mag weten dat in de orthodoxe traditie kerk en staat nauw verweven zijn.

Hofkapel Anna Paulowna

Het Haags Historisch Museum toont nog één week, tot 4 september, een reconstructie van de voormalige hofkapel van Anna Paulowna, de echtgenote van koning Willem II. De inventaris van deze kapel met kerkzilver, religieuze geschriften en priester gewaden, wordt tot op de dag van vandaag gebruikt in de Russisch-orthodoxe kerk van de Heilige Maria Magdalena aan de Obrechtstraat. Dat een aantal van de schitterende objecten nu gerestaureerd is, is reden voor het museum de voorwerpen voor even aan het publiek te tonen. Daardoor kunnen

de bezoekers zich even in Anna Paulowna's kapel wanen. In samenwerking met het Haags Historisch

Museum biedt de Russisch-orthodoxe kerk de mogelijkheid de kapel te bezoeken. De kapel is geopend op zaterdagen van 14 uur tot 17 uur. Het is ook mogelijk de kapel met een rondleiding in groepsverband (minimaal twintig personen) te bezichtigen. Inlichtingen

bij het museum.

De kapel bevindt zich in de Obrechtstraat sinds 1937. Daarvoor leidde de inventaris een zwervend bestaan, maar dankzij het testament van Anna Paulowna zijn alle voorwerpen altijd wel bij elkaar gebleven. Oorspronkelijk was de

Bijbel en gouden gerei, St. Petersburg, ca. 1820.

kapel gevestigd in paleis Kneuterdijk, in het gebouw waar nu de Raad van State zetelt. Een belangrijk stuk in de kapel is de verplaatsbare iconostase (scheidingswand), afkomstig uit een veldkerk van Anna's broer tsaar Alexander I; een attribuut dat nog is meegetorst tijdens een slag tegen Napoleon.

De inrichting van een kapel behoorde tot de bruidsschat van de Russische grootvorstinnen. Daarmee konden ze in hun nieuwe land hun eigen cultuur beleven. Een kapel diende er ook voor om de macht van het Russische rijk uit te dragen. De Haagse kerk is de oudste nog actieve Russisch-orthodoxe kerk in Nederland.

JAN GOOSSENS

OBRECHTSTRAAT 9.

De verplaatsbare iconostase is nog meegetorst tijdens een slag tegen Napoleon.

Rob Riemen over 'kennis van het hart'

ROB RIEMEN, THEOLOOG EN DIRECTEUR van het Nexus Instituut in Tilburg, houdt in Den Haag een lezing over religie als bron van ethiek. Riemen kwam vorig jaar in het nieuws toen hij het pamflet 'De eeuwige terugkeer van het fascisme' publiceerde. Daarin waarschuwt hij voor fascistische tendenzen in populistische bewegingen als de PVV. Zijn stellingname was onlangs aanleiding voor de PVV-fractie in de Provinciale Staten van Noord-Brabant om de subsidie van het Nexus Instituut ter discussie te stellen. Het Nexus Instituut is ondergebracht bij de Katholieke Universiteit Brabant en belegt studieconferenties met denkers van wereldformaat.

DONDERDAG 15 SEPTEMBER, 20 UUR. KLOOSTERKERK.

advertentie

Kobaltstraat 27
2544 ET Den Haag
t 070 - 308 21 21
e info@kds.nl
i www.kds.nl

Koert van der Velde over 'flirten met God'

Gebruiksreligie helpt zoekers een handje

AGENDA Religie zonder geloof – wat is dat nou weer? Godsdienstwetenschapper en Trouw-journalist Koert van der Velde promoveerde er dit voorjaar op. Volgens hem is dit een nieuwe trend. Deze maand komt hij in Den Haag over zijn denkbeelden vertellen.

ALS EEN STOFZUIGER HEEFT OUD-Hagenaar Van der Velde afgelopen jaren opgezogen hoe mensen tegenwoordig hun religieuze behoeften bevredigen. Want dat religie onuitroeibaar en van alle tijden is, lijdt voor hem geen twijfel. Ze 'winkelen' wat af. Het viel hem op dat die zoektocht vaak gepaard gaat met een hang naar persoonlijke ontwikkeling. En dat zoeken kan eindeloos doorgaan. Het is een doel op zich geworden. Niets lijkt te dol. Opvallend is dat religie 'nuttig' moet zijn. Je moet er wat aan hebben.

De mensensoort die Van der Velde volgt, noemt hij 'agelovig'. Het zijn geen doorgewinterde atheïsten of agnosten, en ook niet de traditionele gelovigen die het nog goed kunnen vinden in de kerk. Zijn belangstelling wordt gewekt door mensen die zoekende zijn – en wie is dat niet tegenwoordig.

Kardinale fout

Zijn stelling is dat religie zonder geloof de toekomst heeft. Het is geen trend die voorbij gaat. De zoekers van dit moment zijn volgens hem gebaat bij 'gebruiksreligie': allerlei vormen, rituelen, voorwerpen, verhalen, muziek die ze overal opduiken. En daar komt hij bij de vraag of ook de traditionele kerken van deze trend kunnen profiteren. Die hebben volgens

hem de afgelopen vijftig jaar een kardinale fout gemaakt door in hun hang een 'zuiver geloof' te verspreiden, de menselijke behoefte aan religieuze ervaring – in welke vorm dan ook – te verwaarlozen of de kop te willen indrukken.

Maar het tij valt te keren, is zijn inschatting. Omdat de zoekende burgers weinig taboes kennen, komen ze ook nog wel eens in een kerk terecht. Doe daar iets mee, is zijn advies. Want al die mensen die 'flirten met God' in de hoop een nieuwe stormram te hebben gevonden om de hemel te veroveren, kun je toch moeilijk in de kou laten staan.

WOENSDAG 21 SEPTEMBER, 20 UUR. MARANATHAKERK.

Koert van der Velde.

Crisis thema van vieringen op en rond Prinsjesdag

OP PRINSJESDAG, DINSDAG 20 SEPTEMBER, wordt voor de twaalfde keer in de Grote Kerk de Prinsjesdagviering gehouden. Landelijke en plaatselijke vertegenwoordigers van religies en levensbeschouwingen komen bijeen om het nieuwe parlementaire jaar ook spiritueel in te luiden. Alle kabinet-leden, Kamerleden en gemeentebestuurders van Den Haag zijn uitgenodigd. Het hoofdreferaat is van mevrouw Semahat Külcü, psychiater in Den Haag.

Naast haar verhaal vanuit de islamitische traditie zijn er bijdragen van bahá'ís, hindoes, joden, boeddhisten, humanisten, christenen en Brahma Kumaris. Ook de muziek is gevarieerd. Het thema is ingegeven door de crisis: 'Delen is helen'. De aanwezige kinderen en jongeren hebben etenswaren en cadeautjes bij zich voor cliënten van de Voedselbank.

Een week eerder, op dinsdag 13 septem-

ber, wordt in de Waalse kerk (Noordeinde 25) een laagdrempelige christelijke gebedsdienst gehouden onder de naam Kroonbede. Ook hier is de crisis het thema. De toelichting vermeldt: 'In tijden van crisis is bidden voor de overheid en hooggeplaatsten de beste investering die christenen kunnen doen.' Voor deze bijeenkomst zijn politici ook uitgenodigd. Voorganger is Ron van der Spoel uit Amersfoort. Een gospelkoor zingt. De Kroonbede wordt georganiseerd door

de stichting Residentie Pauzediensten, de Evangelische Alliantie en Zentijd voor de kerken en wordt op zondag 18 september om 17 uur op radio 5 uitgezonden. Beide bijeenkomsten zijn voor het publiek gratis toegankelijk.

WAAELSE KERK, DINSDAG 13 SEPTEMBER, 20 UUR.
GROTE KERK, DINSDAG 20 SEPTEMBER, 10.30 UUR.

GELDERBLOM

WAAR IS DE BRIEVENBUS GEBLEVEN?

OUderen zullen ze nog wel op hun netvlies hebben staan. De manshoge rode brievenbussen. In iedere straat van enige omvang stond er een, voorzien van twee gleuven, de bovenste voor brieven en de bredere onderste gleuf voor drukwerk. Drie maal per dag werd die bus geleegd. En de garantie was: vóór elf uur gepost, in de eigen stad nog diezelfde dag bezorgd. De PTT, het meer dan honderd jaar oude Nederlandse staatsbedrijf voor Post, Telefoon en Telegrafie, heette liefkozend "tante pos".

Maar zijn post en telefoon nog een overheidstaak? Het antwoord werd mede bepaald door de vrije con-

currentie, de mededinging en de open grenzen van de Europese Unie. En zo werd de PTT met vele andere overheidsbedrijven geprivatiseerd, met als doelstelling betere service en kostenbesparing. Is de taakstelling gehaald? In zeker opzicht wel. Op de wachtlijst staan voor een telefoonaansluiting is nu ondenkbaar. In ieder winkelcentrum zit een telefoonwinkel en op de tv tettert de reclame voor een nog sneller of nog goedkoper telefoon- annex internetabonnement. E-mail heeft de functie van een brief grotendeels overgenomen. Maar de concurrentieslag heeft ook geleid tot schrappen in de kostenpost die service heet.

Postkantoren worden gesloten. Soms, wanneer je het geluk hebt dat er in je winkelstraat nog een boekhandel is, zit daar nog een mevrouw die een postagentschap beheert. Zijn er eigenlijk nog wel mensen die brieven schrijven? Ik denk van wel. Verjaardagskaarten blijven in trek. En een condoleancebrief schrijf je niet via internet, ik niet althans. Met de postkantoren zijn ook vele brievenbussen wegbezuinigd. Begrijpelijk, gezien het verminderde aanbod. Maar het valt niet te verklaren waarom de overgebleven bussen op zulke onhandige plaatsen staan. Twee voorbeelden, bij mij in de buurt.

In de Doorniksestraat geen brievenbus bij de bushalte aan de ingang van het bejaardencentrum, maar wel ruim 250 meter verder. En ook een brievenbus op een plek waar niemand woont, in de bocht van de Raamweg en het Hubertusviaduct, bij het (nu nog) ministerie van Verkeer en Waterstaat. Daarom dit idee aan "tante pos TNT", onlangs weer gewijzigd in PostNL. Start een overleg met bewonersorganisaties over de juiste plek waar de schaarse overgebleven brievenbussen zouden moeten staan.

HANNEKE GELDERBLOM-LANKHOUT